

POVRATAK SLAVONIJI

Režimi i državna ustrojstva su se na ovim prostorima često mijenjali unazad devet stoljeća, no Slavonija je - kao nastanjeno područje između rijeka Drave, Dunava, Save i Ilove - trajala. Tijekom stoljeća mnogi su ratovi, političke promjene i ekonomske (ne)prilike uzrokovale velika stradanja i velike migracije stanovništva; nažalost - vrijeme se ne može vratiti unazad niti se povijest može mijenjati.*

Danas je važno da ljudi - koji žive na ovom području - imaju miran život i standard u civilizacijskim okvirima. Da bi se to postiglo potrebno je razložno koristiti prirodne resurse i ljudske potencijale koji su vrlo značajni.

- U unutrašnjoj strukturi svih zapadnoevropskih država pored centralnih i lokalnih organa vlasti postoji razvijen model regija. Regije se mogu definirati kao administrativne, ekonomske i prirodne jedinice u kojima postoji jedan grad kao regionalni centar.

- Prema europskom konceptu: regija je područje koje predstavlja zaokruženu geografsku cjelinu nastanjenu stanovništvom koje karakteriziraju određeni zajednički kulturni, historijski, privredni, prometni i drugi elementi.

- U dokumentima Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Europe može se naći i slijedeći opis regija: "Regije se formiraju pod okriljem centralne vlasti, s predstavničkim i političkim ovlaštenjima, koja su prenesena na regionalnu skupštinu i lokalne oblasti koje su konstituirane na regionalnoj razini, a imaju ulogu koordinacije lokalnih oblasti".

- Princip supsidijarnosti u funkcioniranju EU uvažava potrebu da se odluke donose što bliže građanima. Na nižim nivoima uprave i provođenja politika bitnih za ekonomski i društveni razvoj rješava se većina pitanja koja su od ključnog značaja za život građana – komunalne usluge, prostorno uređenje, zaštita životne sredine i dr. Preko 60% zakona u EU primjenjuje se na lokalnom nivou.

Posljednje promjene administrativno-teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske (pa tako i područja regije Slavonija i Baranja) bile su prenaplašeno usredotočene na županijski princip što se u proteklih dvadesetak godina u praksi pokazalo kao velika manjkavost; rezultat takve koncepcije, između ostalog, je još veće ekonomsko zaostajanje regije za prosjekom Hrvatske, koja, pak, i zbog toga zaostaje u razvoju za drugim europskim zemljama i u odnosu na svoje potencijale.**

- Prema europskom konceptu, regija kao subjekt političkog, kulturnog i ekonomskog razvoja se pozicioniraju kao spona između države i lokalnih zajednica i u sebi uvijek nose određen korpus decentralizacije političkog sustava.

- Europska unija je razvila regionalnu politiku kako bi se osigurala ekonomska perspektiva svih država članica Unije i kako neravnomjerna razvijenost ne bi ugrozila cjelinu europskog projekta.

- Regionalizacija podrazumijeva preraspodjelu ekonomskih, zakonodavnih, izvršnih, finansijskih i drugih ovlaštenja, i time uvodi potpuno novi vid odnosa između različitih razina vlasti u okvirima nacionalne države.

- Proces regionalizacije, odnosno uspostavljanje regionalne razine vlasti, u političkom sistemu svake države je složen proces koji ne smije ugrožavati autonomiju lokalnih vlasti i taj proces mora biti praćen mjerama koje štite interese i prava lokalnih vlasti.

Regionalna politika EU najvažniji je instrument za postizanje tzv. kohezije i podrazumijeva prilagođavanje novim kretanjima, restrukturiranja velikih razmjera (razvoj infrastrukture, smanjivanje nezaposlenosti, poticanje industrije i svih oblika djelatnosti) kako bi se poboljšala konkurentnost lokalne privrede i time izjednačile nejednakosti u razvoju regija Europske unije.

Mnogi razvojni projekti u oblasti privrede – koji mogu pridonijeti rješavanju niza egzistencijalnih problema stanovništva i ukupnog razvoja ovog područja - mogu se uspješno realizirati (jedino) na regionalnom principu.***

Zbog toga je potreban povratak Slavoniji kao mogućnosti za realno sagledavanje značaja prirodnih resursa i ljudskih potencijala slavonsko-baranjske regije i za kreiranje nove razvojne politike na korist gotovo svih stanovnika ove regije i Republike Hrvatske („a ne samo njima“).

Panon uopće nema namjeru baviti se političkim pitanjima administrativno-teritorijalnog ustroja regija u Hrvatskoj niti upravnim ovlastima lokalnih vlasti; to nije u misiji niti u viziji Panon instituta. Držimo se stava našeg (pokojnog) ekonomiste Marijana Korošića koji je

* O porijeklu i povijesti imena Slavonija vidi na Web stranici Hrvatskog instituta za povijest: <http://hips.hr/slavonija/>

** O razvoju regije vidi: (a) M. Ivanović, Ž. Požega: Ekonomski razvoj Slavonije i Baranje - prilozi za makroekonomska analizu regionalnog razvoja u RH; i (b) M. Ivanović, D. Kralik, M. Vukšić; Znanstveno-istraživačke institucije Slavonije i Baranje - jesu li u funkciji razvoja regije (?); 2nd International Conference „Vallis Aurea: Focus on Regional Development“, Požega, 3.9.2010. DAAAM International Viena i Veleučilište u Požegi, str. 475 - 496;

*** Da ne bude zabune - proteklih desetljeća civilna scena je predlagala veliki broj projekata iz niza privrednih sektora koji nisu prihvaćeni i/ili nisu provedeni; npr. agro-burza, obnovna poljoprivredne proizvodnje, razvoj prehrambene industrije, korištenje energetskih resursa, izgradnja kafilerije, itd.

isticao: zadatak je ekonomista da uoče ekonomski problem, prouče ga i vlastima (koje imaju odgovornost za stanje) predlože rješenja. I, ako politika pogriješi - ekonomisti opet treba da izuče problem i predlože nova rješenja.

Razložna i realna te uspješna (regionalna) razvojna politika ne može se izraditi (provoditi) samo u krilu (bilo koje) političke stranke; za to postoji veliki broj primjera s vrlo negativnim rezultatima – posebno u Hrvatskoj posljednjih 20-tak godina.

Povratak Slavoniji i Baranji kao regiji – s aspekta privrednog razvoja i društvenih promjena u tranzicijskom značenju (prema građanskom društvu) može biti uspješan jedino ako se provodi javnim priložima stručnjaka (po različitim područjima) koji su izvan stranačkih okvira i takvih grupnih interesa.

Zato naši prijedlozi za popunjavanje slavonskog razvojnog programa (u prvoj razini) kreću od:

- (a) regionalnog gospodarskog časopisa (to je **obnova časopisa „Privreda“**),
- (b) periodične publikacije koja će donositi stručne ocjene o realiziranim etapama (to je **obnova monografije „Slavonija“**) te
- (c) znanstvenim interdisciplinarnim konferencijama (to je **obnova znanstvenih sabora Slavonije i Baranje**).